

Župnik Šegula piše doslovno: „Stražo“ omogočujo izvečine duhovniki z naročnino, in ker se tiska v tiskarni sv. Cirila, moglo bi nastati v javnosti mnenje, da se vsi duhovniki strinjajo s perfidno gonjo „Straže“ zoper ureditve učiteljskih plač na Štajerskem. Ker bi bilo tako mnenje krivo, se mu mora v prilog ugleda štajerske duhovščine ter zavoljo miru, sloge in dobrega sosledstva z učitelji oporekati.

Iz predloženih mi načrtov razvidim, da se gre v prvi vrsti za izboljšanje plač provizoričnih, torej mladih gg. učiteljev, recimo učiteljev-začetnikov. Znano je, v kako revnem položaju so ravno oni, ki tvorijo najmanj dve tretjini učiteljstva. Z borimi krajevarji, ki jih doslej dobivajo, kaj naj storijo z njimi? ... plačajo naj dolgove iz dijaških let? ... si kupijo boljše obleke? ... knjige? ... hrano?

Za vse ne zadostja in zato stradajo ravno mladi ljudje, hirajo in trpijo, ki bi naj z mladeniškim ognjem se poprijeli svojega poklica. Z dosedanjim plačo jim je človeka dostojno življenje nemogoče in le o njih veliki moralni moči in moški vzgoji priča, da ne segajo po — zločinu. Za te odgojitelje najmanjše šolske dece se torej mora nekaj storiti. V prvi vrsti čutijo to vsi starejši stanovski tovariši (naj se „Straža“ v tej zadevi ne sklicuje na svoje somišljenike med učiteljstvom!) Kdor torej ugovarja nameravani reviziji učiteljskih plač, bije v obraz vsemu učiteljstvu.

Za revnejše se gre torej v prvi vrsti. Da bi mimogrede tudi višji za se radi kaj ujeli, to ni noben vzrok zabraniti celega predloga, saj so zato posvetovanja v zbornici, da se pri krajsajo nepotrebnimi poganki. Zato tudi oviranje zboljšanja plač učiteljev pomeni vsak dan zločin na učiteljih-začetnikih, zločin na njih zdravju, zločin na njih ugledu, zločin na njih znanstvenem napredku in v posledicah na celi narodni šoli.

V tem smislu se obračam do Vas, dvanaest slovenskih poslancev „Kmečke zveze“ v štajerskem deželnem zboru! Če hočete ali morate v deželnem zboru obstruirati, pristo Vam; zato ste odgovorni samo svojim volilecem. Kajpada je treba obstrukcijo tudi motivirati — ali ni Vam dovoljeno pri tem zlorabljati proti učiteljem duhovniškega ugleda, katerega Vi niste sezidali, saj imate drugod gradiva dovolj!

Če je pa res, kar se govori, da je vse te gonje kriv le eden izmed Vas, pa ostali kot možje tudi javno priznajte; naj potem javnost sodi enega, ne pa Vas vseh in z Vami kot izvoljenci vseh vaših volilcev!

To so besede, ki jih pač redkokdaj slišimo iz duhovniških vrst. Sicer pa dvomimo, da bi dobile odmev med štajerskimi klerikalci, zakaj klerikalci so si povsod enaki, povsod in vedno so sovražniki učiteljstva in prosvete!

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani, registrirana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca maja K 139.969-11.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2. — 1/3. popoldne in vsako soboto od 6. — 7. zvečer.

Glas iz Istre.

Srednjih šol nimamo Slovenci v Istri, zato tudi ni slovenskega srednješolskega učiteljstva. Do letos smo imeli v Kopru oddelek slov. učiteljstva, a srečno se je rešilo tega gnezda in se preselilo v Gorico. To je mogoče edina vesela vest, ki jo morem poročati. Do letos je bilo v Kopru nekoliko slov. profesorjev, a priznati moram, da so se ti jako malo brigali za ljudsko šolstvo, akoravno so vzgojevalci ljudskošolskega učiteljstva. Slov. učitelj. društvo je dvakrat prosilo po enega izmed proforskega zbora, da bi predaval na društvenih zborovanjih, a eden se je izgovarjal, da nima časa, drugi pa je povedal, da mu je toliko znano ljudskošolstvo kolikor vojaški reglema brazilijanske vojske, zaradi česar ni mogel predavati.

Kaj pa učiteljstvo ljudskih šol? Tudi tu nimam poročati kaj veselega. Oni član učiteljstva, ki še čuti pravi pomen učiteljske službe, ki bi rad deloval za vsestranski šolski in narodni napredek, mora kmalo opešati, ker je povsod sam, a če ga to ne potare in ako ima slučajno mnogobrojno družino, se dobe tudi

tovariši, ki se javno izražajo: „Kaj bo on, ko ima toliko otrok?“

Take razmere so med slovenskim učiteljstvom v Istri, a kakšne so med hrvaškim, popolnoma natanko ne morem poročati, vendar se mi zdi, da je pri njih 99% onih, ki jim je sveto ono, kar reče gospodine pjo van. To se je videlo na občnem zboru dijaškega podpornega društva 23. septembra t. l. v Pazinu. Hrvaškega učiteljstva ni bilo skoraj nič zraven; še oni, ki je poprej podpisal „Osvrt“, se je skril, da ga ni nihče videl, a c. k. okrajni šol. nadzornik v Pazinu je glasoval s pjo vani, bal se je bojda, da bi ga drugače ne postregli ob priliki nadzorovanja.

Dosti je popisa žalostnih razmer, vendar ne morem, da bi še nekaj ne omenil. V Istri imamo tri slovanska učiteljska društva, namreč: Prosveto, Krško učitelj. društvo in Slovensko učitelj. društvo. Prvi dve sta hrvaški in predstavljata nekakšno Kranjsko Slomškarijo, a zadnje kaže že po imenu, da je slovensko. Zadnje je posebno delovalo do pretečenega leta, t. j. do regulacije učitelj. plač. Ne morem, da bi ne priznal, da sta pri tem sodelovali hrvaški učitelj. društvi in sodelovala so proti koncu tudi italijanska učiteljska društva v deželi, vendar vesten opazovalec mora priznati, da so priskočila na pomoč šele potem, ko jih je zbudilo in zdramilo Slov. učitelj. društvo.

Po regulaciji plač si je postavilo Slov. učitelj. društvo za nalogo premembo disciplinarnega, nadzorovalnega in nekaterih drugih deželnih zakonov iz namena, da pribori ljudskošolskemu učiteljstvu več svobode in šoli več ugleda. Zato je bilo potreba večkratnih zborovanj, ki so se vršila največkrat v središču Slovencev v Istri, t. j. v kakšni vasi v Bregu. To ni bilo po volji nekaterim učiteljskim osebam v okolici Kopra. Zbavljali so zaradi tega, a temu se ne smemo čuditi, če pomislimo, da je med zbavljanci tudi tak učitelj, ki je pred leti položil nekaj kron in šel z župnikovo kuharico v Postojno namesto k zborovanju učitelj. društva, ki se je izrazil, ko je dobil društvena pravila, da mu bodo dobro služila za tisti kot, ki bi ga morala imeti vsaka hiša. In vendar se hoče prištevati ta učitelj med zavedno in napredno učiteljstvo!

Tudi v Istri so glavna coka šolskemu napredku krajni šol. svet. Predsednik krajnega šol. sveta je vsakokratni župan. Res so nekateri župani, ki spoznavajo korist ljudske šole in skrbje za nje napredek, a kaj pomaga to, ko so navadno drugi člani največji nasprotniki šolstva. K tem pridejo še občinski tajniki, ki so obenem tajniki krajnih šol. svetov. Ti hočejo zaradi tega biti nekaj personificiran krajni šol. svet, prav nekaj takega, kar je v J. E. Tomičevi „Kapitanovi hčeri“ nobile de Kérpez. Sploh pa gledajo občinski tajniki v Istri, vsaj nekateri, da spravijo na svojo osebo vse one občinske službe, ki kaj prinesejo, n. pr. mesarskega ogleda itd., a najljubše so jim komisije, ker se jim te plačuje posebe. Tako se deloma preobložijo z delom, deloma se jim ne ljubi delati in tako čakajo vloge mesece in mesece rešitve, a posebno se zanemarija delo krajnega šol. sveta. V tej nemarnosti so že tako daleč, da ne vodijo šol. matice, in ko je čas poročati, koliko otrok je obvezano obiskovati to ali ono šolo, povprašujejo šol. vodstvo. Vodstvo naj jim poroča ono, kar bi morali oni dognati na podlagi matice in o čemer bi morali oni obveščati vodstvo. Kaj je z drugimi zadevami, kakor so zamude i. dr., o tem nočem pisati.

Zaradi tega se je mislilo delovati na popolno odpravo krajnih šolskih svetov, vendar se je moralo to opustiti, ker je v Istri več okrajnih šol. svetov, v katerih nimata slovansko učiteljstvo in slovanski narod niti enega zastopnika, kar ni nikakor dobro za slovansko šolstvo.

Popisal sem žalostne razmere slovenskega ljudskega šolstva v Istri, vendar pa moram dostaviti, da je v zadnjih 50 letih mnogo napredovalo vzlic tem zadržkom in vzlic zadrževanju nam nasprotnega deželnega odbora. Na tem nima malo zaslug tudi „Učitelj. Tovarš“, ker vem, da je bil že od prvega pričetka tovariš vsaj nekaterim učiteljem v Istri.

O enakopravnosti učiteljic in učiteljev.

(Odgovor g. M. Gregoričevi s strani tržaških tovarišev.)

Tovarišica G. ima smolo s svojimi članki; dobro stvar zastopa slabo, da, celo kompromituje jo čisto.

Tako se ji je zgodilo s člankom gorenjega naslova, ki ga je priobčil „U. T.“ 10. junija. Ta v naslovu, smeri in argumentih popolnoma ponesrečeni članek se je menda porodil zaradi kakšne hudomušne opazke, popolnoma privatne, kakšnega tovariša člankarici nasproti. Drugače bi si ne mogli razlagati dejstva, da podpira tov. G. zahtevo tako eminentno socialnega značaja s takimi — „Fliegende Blätter“ argumenti, ki zadevo le osmešijo in ji lahko tudi škodujejo. Dokazala je člankarica tekom svoje razprave morda, da ima iste študije kot učitelj, a neistega znanja kot zrel možki. Čemu namreč to dosledno zaletavanje v tovariše moškega spola, ki nikakor niso odločujoč faktor v omenjeni zadevi, pač pa so bili vedno zvesti sobojevniki za pravice svojih tovarišic? V tem je smer članka povsem pogrešena. Tržaški učitelji so vedno s simpatijo spremljali zahtevo svojih tovarišic po izenačenju plač, če že ne z drugega stališča, vsaj z egoističnega vidika, da bo pri enakih plačah ponehala konkurenca ženskih učnih oseb na moških oddelkih naših mestnih šol. Pri enakih plačah bo mestni magistrat, naša upravna šolska oblastnja, imel svobodno, materialnih predsodkov povsem prosto izbiro in nameščal bo moške učiteljske osebe tudi tam, kjer sedaj zaradi nižje plače konkurira ženska oseba. Na to lahko vzame c. člankarica strup; tako gotovo je. Tedaj mi učitelji se ne bojimo, se ne protivimo enakopravnosti naših tovarišic, celo želimo je, in se bomo zanjo tudi borili — z večjo vneto celo, negoli tovarišice same.

Izpadli in napadi tov. G.—eve nas pri tem ne bodo ozlovoljili, ker njen glas je pač le njen glas, a ne glas in mnenje kroga naših tovarišic. Člankarica namreč ni v dotiki z našo učit. organizacijo, ni član nobenega učit. društva, njeno mnenje je tedaj popolnoma osebno mnenje, njenih grehov ne bomo pripisovali celokupnosti naših tovarišic. Ali z njenimi izjavami hočemo v par besedah obračunati; več besed bi bilo škoda.

Popolnoma pravilno pravi člankarica v začetku, da učiteljicam nihče drugi ne odreka pravice do enakopravnosti nego uprava naše šol. oblasti. Nato pa vrže logiko takoj v koš in prične takoj aprioristično sumničiti in tudi obrekovati svoje tovariše, namesto da bi rekla „mea culpa“, ko se obregne ob slabo organizirane nekdanje ankete tržaških učiteljic, ki so zasledovale isto kot ona — neorganiziranka — sedaj.

Da plačuje mestni magistrat potom volje svojih ljudskih zastopnikov učitelje z višjo percentualo negoli učiteljice — in to se godi menda po vseh evropskih deželah — zato imajo svoje, priznavamo, da časih egoistične namene. Ozirajo se predvsem ne toliko na materialno stališče učiteljev, temveč tudi na njihovo socialno delovanje. Kdo je pri državnozbornski nadomestni volitvi v III. okraju mesta Trsta izvil socialno-demokratski stranki mandat in ga vrgel liberalni v naročje? Ital. učitelji-tovariši s svojo kreacijo „Camera di lavoro“, ki ji je predsednik učitelj. Drugi ital. tovariši najintenzivnejše delujejo v soc. demokratski stranki, kulturno in političko. In mi okoličanski slov. učitelji — ne, hvaliti se nečemo: osiveli smo v narodnem, gospodarskem in kulturnem boju. Kje so tu, z belovranskimi izjemami, zaostale tržaške učiteljice? Kaj čudo, da zastopniki omenjenih treh strank v mestnem svetu poleg uradnega dela in gmotnih razmer upoštevajo tudi to delovanje svojih učiteljev. Izgovor onih treh ur ženskega ročnega dela izgine s tega vidika. Sploh pa, čemu bi učiteljice, ki poučujejo v prvih deških razredih, s poučevanjem ženskih ročnih del ne podale kompenzacije za mučnejše in več ur zahtevajoče učiteljevo delovanje v višjih razredih? Tov. G.—eva, „preko brade“ nam tovarišice s svojim delom niso zrasle. In če v gotovih slučajih res poučujejo več ur na teden kakor učitelj, zato učitelj morda krajši čas, a nikakor ne — manj, kot pišete Vi!

In sedaj do sklepa in glavne stvari!

V tržaškem mestnem svetu leži načrt izboljšanja učiteljskih plač; za sprejetje tega delujejo z vso žilavostjo nekateri naših tova-

rišev. Po tem načrtu, ki upamo o njem, da bo še letos sprejet, se bo tudi tov. G.—evi zvišala plača. Ali če bi na njene besede pazili merodajni faktorji, bi se to nikoli ne zgodilo. Čemu rabijo tržaški tovariši večjo plačo negoli učiteljice in, logično, čemu zahtevajo sedaj povišanja plače? Za pijačo, za vino — po G.—evih besedah soditi. Vsaj ponovno nam učiteljem predbaciva vino in tobak, pozablja pa takoj na svoje moralno zgraženje. V prihodnjem hipu namreč, ko nam je vrgla pošteno zasluženi kozarec domače pijače v glavo, se hvali s svojim boljšim okusom, ki jo nagiba k žganim pijačam eksotičnih imen ter k bosanskim smotkam. Tovarišica G.—eva, le verujte, mi zahtevamo povišanja plače ne zaradi pocukanih bonbončkov, temveč zaradi — kruha. Mi zahtevamo kruha, dostojnega kruha zase in svojo „družinico“, za svoje brate in ubožne starše, da, celo — kar se učiteljicam težko prigodi — tudi časih za obnemoglo, nepreskrbljeno starše svojih žen.

Mi nismo plemeniti, kot vi pravite, mi smo pravični in za pravične zahteve svojih vrlih tovarišic se bomo borili rama ob rama z vsemi silami, in tako tudi za to zahtevo. Ali da bi kdo z lahkomiselnim pisarjenjem smešil naše delo, omalovaževal naše gmotne razmere, sumničil naše nazore, podcenjeval naše delo, tega ne dovolimo nikomur, Vam, neprevidna člankarica, ki ste grešili takrat menda „in bona fide“, tudi ne! To je naša odločna beseda za danes in za vedno!

Zbrani trž. tovariši.

Opomba uredništva: Priobčujemo te odločne, moške in stvarne besede, ker nikakor nečemo, da bi se komu delala krivica — in to najmanj, če prihaja kritika od neorganizovane strani. S priobčenjem članka gđe. G.—ove smo dokazali, da smo liberalni in najčistejšem pomenu te besede tudi neorganizovanim članicam svojega stanu nasproti. Več od nas nihče ne more zahtevati. Pač pa bomo zahtevali odslej mi, da naj gre v našo organizacijo vsakdo, ki hoče, da mu je naš list na razpolago! Najprej moramo biti za svoje! Nekoč smo branili tudi nadučitelja Štruklja, tajnika Slomškove Zveze, ko so ga na Robu metali iz šole in ko ga je pozabilo vse klerikalno časopisje. Danes kliče Štrukelj v boj na nož proti nam! — Odslej ne pojde več tako! Mi naj koga zagovarjamo, on pa naj v zahvalo tepe nas ali naše organizovano učiteljstvo — ne! Temu ravnanju: konec!

Pozabljena §§ na Kranjskem!

§ 55

(Drž. zak. št. 62.) Najmanjše prejemke, izpod katerih ne sme nobena šolska občina iti na nižje, je odmeriti tako, da učitelji niso primorani truditi se s postranskimi opravili, ampak da lahko svojo moč na svoj poklic obračajo, in da je učiteljem še tudi mogoče svojo rodovino živiti primerno okolnostim dotičnega kraja.

Da se učiteljem za časa in do dobrega daje, kar jim gre, za to skrbé in o tem do- ločujejo šolska oblastva.

§ 5

(Dež. zak. št. 21.) V vsakem šolskem okraju je napraviti najmanj eno meščansko šolo.

Vlado, ki je svoj čas telegrafično za- ukazala ustanovitev nemške mestne šole v Ljubljani, prosi kranjsko učiteljstvo za izvršitev gornjih §§!

Okrajne uradne konference in učni načrti na Spodnjem Štajerskem.

V letošnjih okrajnih učiteljskih konferencah se ima tudi izvršiti času primerna revizija ljudskošolskih učnih načrtov s posebnim ozirom na jezikovni, računski in prirodznan-